

Demogrāfisko lietu padomes sēde

2012.gada 22.februāris

PROTOKOLS NR.4

Norises vieta un laiks: Ministru kabinets, MP zīle, plkst.09:00.

Vada: Valdis Dombrovskis, ministru prezidents.

Piedalās:

Višņele Ilze	Labklājības ministre
Neiders Ludis	Ekonomikas ministrijas Tautsaimniecības struktūrpolitikas departamenta Ekonomiskās politikas koordinācijas nodaļas vadītājs
Dorošens Edgars	Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta priekšsēdis
Circene Ingrīda	Veselības ministre
Spridzēns Edmunds	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs
Kazaka Daina	Saeimas Cilvērības un sabiedrisko lietu komisijas priekšsēdētāve, Saeimas deputāte
Zvidriņš Pēteris	Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātes Statistikas un demogrāfijas katedras vadītājs, LZA akademiķis
Priekšsēdētāja Eglīte	Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētjūcekle
Bremze Ilona	Biedrības "Asociācija imēne" valdes priekšsēdētāja
Kresse Elita	Latvijas Pašvaldību savienības padomniece bērnu, jaunatnes un imēnes jautājumos
Grasa Ieva	Latvijas Daudz bērnu imēnu biedrības apvienības Padomes locekle
Mežs Ilmārs	Nodibinājuma "Nākotnes fonds" valdes priekšsēdētājs
Leiškālnis Pēteris	Latvijas Darbavietu konfederācijas eksperts sociālās drošības un veselības aizsardzības jomā
Lorence Sanita	Latvijas Brīvotības biedrības savienības sabiedrisko attiecību vadītāja

Pieaicinātie:

Larionova Valda	Finanšu ministrijas Budžeta departamenta Labklājības sfēras finansēšanas nodaļas vadītājas vietniece
Birzniece Inga	Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Starptautisko sadarbības nodaļas vadītāja
Rezeberga Dace	Latvijas Ginekologu un dzemdību speciālistu asociācijas prezidente
Parandnieks Imants	Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas Demogrāfijas lietu apakškomisijas priekšsēdētājs
Šķelle Iveta	Biedrības „Latvijas imēnes plānošanas un seksuālās veselības asociācija „Papardes zieds”” valdes priekšsēdētāja
Briede-Jureviča Judīte	„Krāzes Grāmatniecības centra” vadītāja
Lappuļe Rolands	Iekšlietu ministrijas Speciālo uzdevumu vienības priekšsēdētājs
Šķelle Sarmēte	Ministru prezidenta kabineta padomniece
Bundule Beāta	Biedrības „Latvijas imēnes plānošanas un seksuālās veselības asociācija „Papardes zieds”” priekšsēdētāve

Protokol : Baiba Abersone, Demogrāfisko lietu padomes Sekretāriete, Labklājības ministrijas Būvniecības un ģimenes politikas departamenta vecākā referente

Darba kārtošana :

1. Priekšlikumi pasākumiem mēģināt un būt veselības uzlabošanai.
2. Latvijas iedzīvotāju reproduktīvā veselība (pārskats par situāciju Latvijā 2003. – 2011.gadā).
3. Jautājumi par abortu prevenciju.
4. Citi jautājumi.

Sanāksmes atklāšana:

Ministru prezidenta V.Dombrovska uzruna.

1. Priekšlikumi pasākumiem mēģināt un būt veselības uzlabošanai.

I.Circene informē, ka Veselības ministrija 2012.gadā ir pasludinājusi par „Mēģināt un būt veselības gadu”, jo statistika rāda, ka Latvijā mēģināt un būt veselības stāvoklis ir ne pārāk labs. Saskaņā ar statistikas datiem 2011.gadā dzimstība ir 18 500 bērnu. Dzimstības rādītāji pēdējos gados arvien sārka. Papildus informē, ka ir ļoti augsti perinatālais mirstības (mēģināt un zaudēt mirstību) rādītāji, kas Latvijā salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm nostādā pēdējā vietā un 2010.gadā sasniedz 8.2%. Vienlaikus vērs uzmanību, ka rādītāji tomēr pēdējos gados uzlabojas.

Lai uzlabotu esošo situāciju, Veselības ministrija ir izvirzījusi trīs risināmos jautājumus – pasākumi mēģināt un būt veselības aprūpes uzlabošanai, neauglības ārstēšanas iekārtu valsts apmaksātajos pakalpojumos, kā arī citu sektoru iesaiste (starpnozaru sadarbība) jautājuma kompleksai un valstiskai risināšanai.

Pasākumi mēģināt un būt veselības aprūpes uzlabošanai ietver sevī grūtniecības aprūpes, izmeklēšanas un dzemdību vadības uzlabošanu, kā arī „nauda seko grūtniecei” principa ieviešanu, lai valsts finansējot grūtniecības aprūpi iesaistītu arī privāti praktizējošus ginekologus un citus speciālistus. Plānots izveidot uzraudzības un analīzes sistēmas, lai būtu iespējams operatīvi ieviest nepieciešamās izmaiņas perinatālās aprūpes sistēmā valstī un auditēt uzturējumus, kuros mēģināt mirusi. Vienlaikus tiek plānots atjaunot *Mazulim draudzīga slimnīca kustība Latvijā*, kā arī izplatīt informatīvus materiālus jaunajiem vecākiem par bērnu kopšanu un drošību.

Neauglības ārstēšanas (t.sk. medicīniskās āpaugošāšanas) iekārtu valsts apmaksātajos pakalpojumos ietver sevī neauglības ārstēšanu un spermas bankas izveidi, kā arī medikamentu kompensāciju neauglības ārstēšanas nodrošināšanai un neauglības diagnostisko izmeklējumu un medicīniskās āpaugošāšanas procedūru/manipulāciju apmaksu.

Citu sektoru (starpnozaru sadarbība) iesaiste jautājuma kompleksai un valstiskai risināšanai, nodrošinot jauniešu un pusaudžu izglātošanu un vardarbības pret bērniem novēršanu. Plānots atjaunot *Veselības mēģināt* obligātu priekšmetu vispārējās un profesionālās izglātošanas mēģināt programmās. Vienlaikus sadarbības ar nevalstiskajām organizācijām un pašvaldībām plānots attīstīt un stiprināt pusaudžu un jauniešu neformālo izglātošanu par seksuālo un reproduktīvās veselības jautājumiem.

Vērs uzmanību, ka pastāv problēmas ar datu iegāšanu par veselības stāvokli valstī, lai varētu objektīvi konstatēt problēmas un rast labākos risinājumus.

2. Latvijas iedzīvotāju reproduktīvā veselība (pētījums par situāciju Latvijā 2003. – 2011.gadā).

I. Ieelpojot, kā runā par reproduktīvo veselību, noteikti ir jāņem vērā jautājumi veselības, atbildības, spējradīt pārcējus, pieejamība kontracepcijai un atbildīgām tēvēm un bērniem, kā arī bērnības lomu dodoties jautājuma seksuālā veselība izpratnē. Vēl uzmanību, kā pētījuma galvenā mērķa auditorijai bija jānoskaidro, jo pētījumam bija svarīgi uzzināt, ko par reproduktīvo veselību, tās nozīmi gūmu un iespējamo sekām domā jaunieši – topošie vecāki. Viens no būtiskiem faktoriem attiecībā uz jauniešu informētību un izpratību ir sapratnes trūkums par konkrētām seksuālām. Tādēļ svarīgi, lai jaunieši ir izpratīti un informēti par savu darbību un tādējādi pasargā sevi, gan otru cilvēku. Kā viens faktors, kas būtiski ietekmē dzimstības rādītājus un ko, ir jauniešu veselības stāvoklis – veselīga dzīvesveida nozīme gūmu un ietekmes nozīmi apzināšanai.

Informācija, ka sabiedrībā pastāv stereotipi, ka Latvijā ir slikta veselības aprūpe, kas neatbilst patiesībai. Daudz biežāk veselības problēmas rodas dzīvesveida un attieksmes pret savu veselību – kaitīgu ieradumi (smēķošana, alkohols), stress u.c. Mēs dienā salīdzinām lielā grūtību un zaudējumu mirsības galvenokārt skaidrojuma ar to, ka mēs neesam atbildīgi par savu gaidāmo bērnu.

Kopumā pieaug sievietes vecums, kad viņa pirmo reizi stājas laulībā un pieaug arī vecums, kad piedzimst pirmais bērns. Informācija, ka nākotnē rezultātiem secināms, ka Latvijā dzimstības kopsums un laulības rādītāji pieauguma periods sakrīt ar konsekvences īmenes politikas uzskāšanu – valsts īmenes pabalsta, bērnu kopšanas un vīriešu vecāku pabalsta palielināšana. Vienlaikus šis periods sakrīt ar demogrāfiskajiem faktoriem – reproduktīvā vecuma grupu ienākumu daudzskaitlīgā 20.gadsimta astoņdesmito gadu dzimstības sprādzienā dzimušo jauniešu paaudze. Vēl uzmanību, ka visticamāk šie faktori kopā ir ietekmējoši gan dzimstības, gan laulības rādītājus. Ekonomiskā lejupslēde kopš 2008.gada rādīja, ka īmenes politika nav bijusi pietiekami elastīga, lai saglabātu demogrāfiskās situācijas uzlabošanas pozitīvās tendences.

Vēl uzmanību, ka Latvijā trūkst pietiekami valsts atbalsta pasākumi, kas būtu vērsti uz īmenes, kurš ir būtiski pirmās dzīves gada un/vai autu risināt ekonomiskās problēmas īmenē. Papildus vēl uzmanību, ka Latvijā nereālistiski partnerattiecībās dzīvojošie respondenti biežāk nevēlas bērniem, kas visbiežāk skaidrojams ar savstarpējās atbildības trūkuma sajūtu. Lielākie šķēršļi, kas traucē (varētu traucēt) sasniegt optimālo bērnu skaitu īmenē ir nestabilitāte bērniem. Kā viena no galvenajām problēmām ir jauniešu neinformētība, kas var atstāt iespaidu uz jauniešu veselību, reproduktīvo veselību un demogrāfiju kopumā.

3. Jautājumi par abortu prevenciju.

J.Briede-Jureviča informācija, ka „Krāzes Grātniecības centra” mērķis ir sniegt palīdzību krāzes kušiem cilvēkiem grātniecības, pārcējamā un bērnu zaudējuma gadījumā. Kopumā centra nepilnā sešu gadu darbības jomā ir sniegtas vairāk nekā 400 konsultācijas nepārcējamā grātniecības gadījumos.

Papildus informācija, ka galvenie abortu iemesli ir atbalsta trūkums no tuvinieku un draugu pusēs, pilnas informācijas trūkums, tāpēc skaitlis par bērniem attālinātību grātniecības laikā, iespējams risināt krāzes grātniecības problēmu citos veidos (pārveidojot alternatīvas) un palīdzības pieejamība un esamība, kā arī materiālo problēmas.

Vēl uzmanību, ka centra rādītāji ir informācija, ka rādītāji-ginekologi dažkārt nepilda tiem likumā noteikto pienākumu – atkārtoti informēt sievieti par grātniecības pārtraukšanas gadījumā iespējamiem sarežģījumiem.

E.Sprādzs inform, ka neatbalsta „Asociācijas imene” sniegto priekšlikumu, ka neauglbasrst šanas pasākumi un mērķu īstenošana, kas paredzētu j nodrošina vienģi laul t m ģimēn m. Valsts nevar piespiest personas st ties laul b un v l jo vair k at aut vai liegt iesp ģju sa ģemt k da veida pal dz bu un atbalstu no valsts, izv rt jot laul bu esam bu vai neesam bu.

V.Dombrovskis rezum ģ, ka Vesel bas ministrija ģr pied v ģusi konkr tus priekšlikumus M tes un b rna vesel bas programmas ģieviešanai, nor dot ar nepieciešamo finans ģumu. T d ģl dz Padomes locek us atbalst t sniegtos priekšlikumus un j ģlij ģpl notajos groz ģjumos atbild ģ m instit ģcij m rast budģeta l dzek us pas ģkumu stenošanai.

Aicina Padomes atbalstu noformul t k rekomend ģiju Ministru kabinetam, lai var tu pie ģemt l ģmumu par budģeta groz ģjumiem.

Padome nolēmģ:

1. Atbalst t Vesel bas ministrijas ģzstr d tos priekšlikumus m tes un b rna vesel bas uzlabošanai (tr s ģadu ģpl ns);
2. Uzdot Labkl ģbas ministrijai sagatavot Demogr fisko lietu padomes l ģmumu k rekomend ģiju Ministru kabinetam, kas nepieciešamas l ģmuma pie ģmšanai par budģeta groz ģjumiem;
3. Uzdot Vesel bas ministrijai izv rt t Vesel bas ministrijas 2003.gada 28.augusta r kojuma Nr.227 aktualit ģti un nepieciešam bas ģad ģjum to atjaunot;

4. Citi ģaut ģjumi.

V.Dombrovskis inform ģ, ka ģr sa ģmts ģrlietu ministrijas l ģgums ģek aut Demogr fisko lietu padomes pamatsast v Speci lo uzdevumu v stnieku Rolandu Lappu ģi, kurš ģr atbild ģs par sadarb bu ar diasporu. ģmot v r ģ, ka ģrlietu ministrija caur v stniec bu t klu atrodas tieš saskar ar lielu da u Latvijas valsts pieder ģo rvalst s un ģr atbild ģa par politikas ģl nošanas dokumentu ģzstr di par sadarb bu ar diasporu, diasporas ģaut ģjumi ģr aktu li ar Demogr fisko lietu padomei un demogr fisk s situ ģcijas risin šanai. Nepieciešams ģemt v r ar demogr fisk s ģzmai as, ko rada Latvijas valsts pieder ģo emigr ģcija.

Papildus inform ģ, ka Padomes Sekretari ts ģr sa ģmis ar Saeimas Budģeta un finanšu (nodok u) komisijas Demogr fijas lietu apakģskomisijas l ģgumu piedal ties Padom ģk past v ģs t s loceklis.

Padome nolēmģ:

1. Atbalst t priekšlikumu ģaplašin t Demogr fisko lietu padomes sast vu, ģek auģot taj ģrlietu ministrijas Speci lo uzdevumu v stnieku un Saeimas Budģeta un finanšu (nodok u) komisijas Demogr fijas lietu apakģskomisijas ģrst vi.
2. Uzdot Labkl ģbas ministrijai sagatavot visus nepieciešamos dokumentus groz ģjumiem Demogr fisko lietu padomes nolikum ģ pamatsast va ģaplašin šanai.

Padome vienoģas, ka n ģkam Padomes s de notiks 2012.gada apr ģl .

S di sl dz plkst. 10:20